

ULKOMAAN RAHA.

On syytä tässä vähän kosketella ulkomaan rahojen tarjontaa ja kauppaa Aunuksessa ja Äänislinnassa. Asiakkaitten mukaan jakautuu tämä kysymys itsestään kahteen eri osaan, joista toinen koskee siviiliasukkaitten ruplia ja toinen saksalaisen sotaväen tarjoamia eri maiden seteleitä.

Ruplien muuttaminen markoiksi oli monta viikkoa päivän polttava kysymys. Oli näet jostain päässyt leviämään huhu, että Suomen Pankki tulisi vaihtamaan niitä ja tämä huhu aiheutti yleisön puolelta monta turhaa käyntiä pankissa. Luonnollisesti meille olisi ennen muita ilmoitettu, jos vaihtaminen olisi tullut kysymykseen ja kun mitään vastaavaa määräystä ei kuulunut, ei auttanut muu kuin asiakkaiden käännättäminen pois pankista.

Saadakseni selville millä asteella koko rupla-asia oli, otin puhelun sotilashallintoviranomaisille heti saatua ni tietää, että vaihtamishuhu oli saanut alkunsa siltä taholta. Sain tällöin kehoituksen kääntyä suoraan sotilashallintokomentajan, everstiluutnantti Kotilaisen puoleen, joka oli koettanut asiaa järjestää, ja sain häneltä kuulla, että neuvottelu oli käynnissä, mutta ettei mihinkään tulokseen vielä oltu päästy. Hän tiedusteli paljonko arviolta oli ruplia liikkeellä Aunuksessa ja paljonko mielestäni voisi niistä maksaa, jos vaihtaminen tulisi kysymykseen. Vänrikki Terämaalta saamieni tie-

tojen perusteella ilmoitin, että oli kysymys useista sadoista tuhansista ruplista ellei vallan miljoonista, joten materiaalia kyllä löytyisi yllin kyllin.

Mitä taas vaihtokurssiin tuli huomautin aluksi, että Neuvostoliiton lakien mukaan rupla maasta vietyä on arvoton, joten mitään toiveita ei olisi saada niitä myöhemmin mihinkään käypään valuuttaan vaihdetuiksi, vaan olisi nyt suoranainen hyväntekeväisyys ainoa syy vaihtamiseen. Näin ollen olisi kurssi määrättävä sen mukaan ja mielestäni korkeintaan 10 penniä voisi silloin maksaa ruplasta, ettei valtioljoutuisi liian paljon kärsimään.

Siihen asia silloin jäi ja kun myöhemmin työvelvollisuuden kautta sikäläinen siviilikansa muutenkin sai käypää Suomen rahaa käytettäväkseen, kehoitin vänrikki Terämaata ja myöhemmin myös kapteeni Strählmann'ia ilmoittamaan yleisölle, ettei ruplia tulla mihinkään hintaan vaihtamaan. Tämä jäi myös viranomaisten päätökseksi ja ruplat jäivät arvottomiksi.

Tämä koski tietysti seteli- ja vaihtorahaa, mutta kulta oli eri asemassa ja siitä luvattiin maksaa käypä hinta painon mukaan. Kultaa olikin jonkun verran liikkeellä, mutta sitä ei kaupattu pankkiin vaan yksityiskaupassa sen ulkopuolella, jolloin sotilaamme maksoivat ylihintaakin saadakseen kultarahan muistoksi.

Valitettavasti ei silloin tiedetty, että ruplia olisi tarvittu paljonkin sotilaallisiin tarkoituksiin kuten myöhemmin selvisi. Aunuksessa ja sittemmin myös Äänislinnassa olisi voinut ostaa niitä hyvin halvalla melkein rajattomasti, jos Päämajan valvontaosasto heti olisi ilmoittanut tarpeistaan ja hinnan, minkä se oli valmis maksamaan. Sittemmin asianomaiset kääntyivät asiassaan suoraan asioimistojen puoleen, joille silloin jo oli annettu vaihtamiskielto, eikä kumpikaan esimiehistä tullut ajatelleeksi, että hyvinkin olisimme voineet toimia välittäjinä, vaikka emme ^{ollis} tehneetkään kaupoja omaan laskuumme. Näin oli hyvä kauppa mennyt meiltä sivusuun.

Yhden erän ruplia sain kuitenkin muuta tietä ohja-

tuksi armeijan käyttöön, mutta siitä ei pankille koitunut mitään hyötyä jos ei tappiotakaan. Nämä ruplat makasivat kumminkin Aunuksen asioimistossamme toista kuukautta sinetöitynä suljettuun kääron.

Asia oli sillä lailla, että Aunuksen kaupungin valvontayhteydessä joutui joukkojemme käsiin myös eräs sahalaitos, ja sen konttorin kätöistä löytyi eräs lähes 30 000 ruplaa käsittävä kassa, joka sisällsi työläisille maksamatta jääneitä palkkoja. Tämän määrän takavarikoi valvontaosaston edustaja ja talletti suljettuna kääronä Aunuksen kassakorsuun tarkoituksena jäljestäpäin suorittaa määrän niille työläisille, jotka olivat oikeutetut vielä saamaan palkkansa tallella olevien luetteloiden mukaan.

Vasta toisen tarkastukseni yhteydessä olin tilaisuudessa keskustelemaan asianomaisen valvontapuseerin kanssa tästä asiasta ja lausuin silloin mielipiteenäni, ettei olisi moraalisesti oikein jakaa kansalle arvotonta paperia, eikä muutenkaan olisi sanottu, että meikäläiset viranomaiset suostuisivat maksamaan mitään palkkaa ryssille tehdystä työstä.

Kehoitin sen vuoksi, samalla viittaamalla valvontaosaston ruplatarpeeseen häntä ottamaan pikaisen yhteyden päällystöönsä ja ilmoittamaan heille takavarikoidusta määrästä, sillä olin varma siitä, että hän heti saisi määräyksen lähettää koko talletuksen parempaan käyttöön. Valvontaosasto reagoi ihan kuten olin arvannut ja seuraavana aamuna oli talletus jo poissa pankista ja matkalla Päämajaan.

Kuinka paljon ruplia seudulla löytyi ja kuinka vähän arvoa niille annettiin niin puolin kuin toisin, ilmenee siitäkin, että vänrikki Terämaan eräälle tuttavalle oli kadulla eräs vanha mieshenkilö kaupannut useita satoja tšervonjetsejä sisältävän setelinipun hintaan mihin hyvänsä ja lopuksi, kun ei kauppaa syntynyt, tarjonnut koko pakan lahjaksi, jotta pääsisi siitä eroon. Kun kääro ei lahjaksikaan kelvannut, taisi hän hävittää sen. Hän pisti sen kai sytykkeeksi uuniin kuten kuulin monen muunkin alkuasukkaan tehneen ruplaseteleilleen.

Toinen asiakasryhmä, joka oli vaikeammin tyydytettävissä oli saksalaiset sotilaat. Ne aiheuttivat paljon vai-
vaa mahdollisine pyyteineen, eikä meillä ollut oikeastaan mi-
tään ohjeita, joiden mukaan olisi pitänyt toimia. Heillähän
oli Suomessa ollessaan oikeus vaihtaa miestä kohden ja soti-
laspassiin tehtävää merkintää vastaan kaikkiaan 10 N.kr. mar-
koiksi. Nyt olimme kuitenkin Suomen rajojen ulkopuolella ja
sen mukaan tämäkään ohje ei virallisesti täällä ollut voimas-
sa. Itse he myös saivat palkkansa toisten sääntöjen mukaan
kuin Suomessa ollessaan, sillä nyt he eivät ensinkään saaneet
Suomen rahaa, vaan Saksan armeijassa käytettyjä Kreditkassen-
scheine, joita emme missään tapauksessa vaihtaneet. Norjalais-
ta rahaa heillä oli paljon ja sitä he tyrkyttivät meille. Kun
oli selvä, että he matkoillaan Suomen puolelle joka tapauk-
sessa olivat tilaisuudessa vaihtamaan 10 kruunua mieheen, kat-
soimme, että yhtä hyvin voisimme toimittaa vaihtamisen suoraan,
mikäli ehdot muuten tulivat täytetyiksi, mutta muita setelei-
tä ei hyväksytty. He olivat tietysti pahoillaan tästä, mutta
sille emme valitettavasti voineet mitään.

Mikä ei onnistunut pankissa, se usein saatiin toi-
mitetuksi muuta tietä ja tapaus toisensa jälkeen tuli tietoom-
me, jolloin suuriakin määriä ulkomaista rahaa oli joutunut mei-
käläisten sotilaitten samoin kuin siviiliasukkaittenkin käsiin
maksuna erilaisista kaupoista. Pettymys oli tietysti suuri,
kun pankissa ilmoitettiin, ettei näin saatuja valuuttoja voi-
voida vaihtaa.

Säännöllisin väliajoin pyysi vänrikki Terämaa ar-
meijakunnan huoltokäskyssä huomauttamaan sotilaille, ettei
heidän pitäisi ottaa vastaan saksalaisilta muuta kuin Suomen
rahaa ja tämä tepsii aina jonkin aikaa, kunnes uusia miehiä tu-
li entisten tilalle ja näille taas täytyi samasta asiasta huo-
mauttaa.

Vaikeampaa oli saattaa siviiliväen tietoon, että
vieras valuutta jäisi heidän omaksi vahingokseen, eikä hei-
dän sen vuoksi tulisi ottaa vastaan mitään muuta kuin Suomen
rahaa, joka oli alueen ainoa laillinen maksuväline.

Asioimiston henkilökunta teki kyllä parhaansa varoit-
taakseen kansaa, mutta opastus ja varoitus tuli useimmiten vas-

ta sitten kun vahinko oli jo sattunut.

Myöhemmin lienee asia muuttunut sikäli, että saksai-
sotilaat saivat pienen osan palkastaan Suomen markois-
sa ja sen kautta pystyivät tekemään vähäiset ostoksensa ai-
heuttamatta vastaanottajalle vahinkoa. Ainakin väheni ulko-
maan rahan tarjonta huomattavasti.

o o
o